

Aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Plaats en datum: Den Haag, 18 maart 2016

Betreft: Schriftelijke vragen in het kader van de voorbereiding op het plenaire debat over
de effecten van de renteverlaging als gevolg van het ECB-beleid

Zoals besloten in de regeling van werkzaamheden van dinsdag 15 maart jl. zal de Kamer een debat gaan voeren over de effecten van de renteverlagingen als gevolg van het ECB-beleid. In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van dinsdag 15 maart jl. is besloten om aanvullend op het gewisselde bij de regeling van werkzaamheden de leden de gelegenheid te geven vragen te stellen aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In de bijlage treft u de vragen aan. Ik verzoek u de vragen ruim voorafgaand aan het debat te beantwoorden.

Hoogachtend,

de griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

H.J. Post

Bijlage: vragen in het kader van de voorbereiding op het plenaire debat effecten van renteverlagingen als gevolg van ECB-beleid

Vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie willen het kabinet graag een reactie vragen op de berichtgeving van de Pensioenfederatie en pensioenfondsen dat zij af willen van een uitkeringsbelofte. Hoe verhoudt de zienswijze zich tot de huidige problematiek van lage rente?

En kan het kabinet ingaan op het gesprek met de DNB en het artikel van 17 maart 2016 in Pensioen Pro waar gezegd wordt door divisiedirecteur toezicht bij DNB dat pensioenfondsen beste verlies kunnen nemen en werken aan een nieuw stelsel.

Vragen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie stellen graag nog enkele vragen aan het kabinet over de effecten van de renteverlaging door de ECB.

Deze leden menen dat de ECB al tijden handelde op de grens zijn haar mandaat, maar dat na de laatste renteverlaging in combinatie met het overige opkoopbeleid van het ECB de grenzen van het ECB-mandaat echt overschreden zijn. Bij de invoering van de euro was het rentebeleid van de ECB nog een middel om te zorgen voor een sterke euro, de handel en economische groei te bevorderen en te middelen tussen de belangen van de verschillende eurolanden. Inmiddels wordt het rente-instrument feitelijk door de ECB ingezet om geld van een deel van de lidstaten te gebruiken om schulden van andere lidstaten te verlichten. Met een rente van 0% wordt het aangaan van schulden gestimuleerd en worden personen en instanties met vermogen gestraft.

Traditioneel grijpt de centrale bank alleen in op de geldmarkt. Maar door het opkoopbeleid grijpt de ECB ook in op de kapitaalmarkt en treedt zij de facto op als een lender of last resort voor overheden met te hoge schulden en nu ook steeds meer voor andere instanties.

Dat is niet conform het uitgangspunt van de leden van de CDA-fractie dat schulden zo snel mogelijk moeten worden afgelost en sparen moet worden beloond.

In Nederland bestaat een groot deel van de gespaarde gelden uit pensioenvermogen. Gepensioneerden worden door het langdurige opkoopbeleid van de ECB gestraft voor het feit dat zij voor hun oude dag willen zorgen. Immers het opkoopbeleid van staatsobligaties is van een zodanige omvang dat de ECB nu meer obligaties opkoopt dat er maandelijks netto worden uitgegeven door de eurolanden.

De leden van de CDA-fractie begrijpen dan ook niet dat het kabinet de Nederlandse belangen niet behartigt en niet in verzet komt. Is het volgens het kabinet ooit de bedoeling geweest dat de ECB elke maand € 80 miljard aan (staats)obligaties uit vooral zuidelijke landen opkoopt? Valt het volgens het kabinet binnen het mandaat van de ECB om dusdanig met de rente en de schuldopkoop om te gaan door elke maand voor € 80 miljard aan staatsobligaties op te kopen? En wat zou het maximum aandeel van de ECB moeten zijn in een schulduitgifte van een bedrijf of van een overheid in de ogen van het kabinet?

Terwijl de gevolgen van het ECB-beleid maand na maand voelbaarder worden voor gepensioneerden en steeds nieuwe kortingen bij pensioenfondsen in zicht komen, was het kabinet nog niet eens bereid om onderzoek te doen naar de omvang van de schade aan het Nederlandse pensioenstelsel en wees zij voorstellen daartoe van leden van de CDA-fractie expliciet van de hand.

Is het kabinet na de laatste renteverlaging nog steeds van mening dat een dergelijk onderzoek niet nodig is? De leden van de CDA-fractie nodigen het kabinet uit om alsnog zo'n onderzoek te laten uitvoeren.

Waarom gaat het kabinet als het de gevolgen van het Europese opkoopbeleid en een onnatuurlijk lage rente betreft met DNB in gesprek en niet met de ECB? Welke maatregelen is zij voornemens met DNB te treffen?

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat het wel noodzakelijk is te weten hoeveel pensioen Nederlandse deelnemers kwijt geraakt zijn en nog steeds kwijt raken door het opkoopbeleid van de ECB.

De leden van de CDA-fractie vragen daarom om een puntschatting van de rentedaling die volgens het kabinet optreedt als gevolg van het opkoopbeleid van de ECB. Kan het kabinet voor alle volgende parameters een puntschatting maken van de gevolgen van het ECB-opkoopprogramma aan de hand van een simpele methodiek waarbij centrale cijfers worden gebruikt met uitkomsten per maatmens in verschillende leeftijdscohorten:

- De percentuele stijging en de stijging in absolute kosten;
- De percentuele stijging van de kostendekkende premies binnen de Nederlandse pensioenfondsen;
- De percentuele stijging en de stijging in absolute kosten van de totale Nederlandse pensioenpremies;
- De percentuele daling van de opbouw van Nederlandse pensioenen;
- De percentuele daling van de tot stand gekomen indexatie van Nederlandse pensioenen;
- De stijging van de kans dat Nederlandse pensioenfondsen moeten korten (zowel voorwaardelijke als onvoorwaardelijke kortingen)?

De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet dezelfde vragen te beantwoorden voor het breed versturende monetaire beleid van de ECB, zoals het ANFA-project.

Kan het kabinet aangeven hoe hoog de rentestand op 10-jarige staatsleningen op dit moment is? En kan zij tevens aangeven wat de laagste rentestand op 10-jarige of vergelijkbare staatsleningen was in de 400 jaar tot 2014 en wanneer die optrad? Hoeveel lager is de rente op staatsleningen nu dan zij ooit in die 400 jaar geweest is?

Indien het kabinet het verschil tussen de laagste rentestand in die 400 jaar en de huidige rentestand neemt als een puntschatting van het effect van het ECB-beleid, hoeveel extra kostendekkende pensioenpremie moet er dan door het ECB-beleid betaald worden?

Vragen van de leden van de PVV-fractie

Wanneer gaat het kabinet na jaren van kaalslag, eindelijk de gepensioneerden helpen die jarenlang hebben ingeleverd door pensioenkortingen en lastenverzwaringen uit Den Haag? Neemt het kabinet de verantwoordelijkheid voor het tot maar liefst 20% korten van de pensioenen de afgelopen jaren bij pensioenfonds PMT? Zo nee, waarom niet?

Hoe kijkt het kabinet aan tegen de recente uitspraken (Financieel Dagblad, 16 maart 2016) van Bert Boertje, directeur Pensioen van de Nederlandsche Bank (DNB), over het rentebeleid van de ECB ("Maar de omstandigheden alleen bepalen de beleggingsresultaten niet. Het gaat erom welke keuzes je hebt gemaakt")?

Is het opportuun voor iemand van toezichthouder DNB om dit soort uitspraken te doen? Betekent dit dat pensioentoezichtouder DNB zich kan vinden in het belachelijke, voor de pensioenfondsen moordende, rentebeleid van de ECB?

Klopt het volgens het kabinet dat de rendementen van de pensioenfondsen gemiddeld goed tot zeer goed zijn en dat louter de lage rente zorgt voor een lage dekkingsgraad?

Waarom vindt het kabinet het niet aan de orde de ECB op deze effecten aan te spreken? Heeft het kabinet eerder de ECB gevraagd te stoppen met het slopen van de Nederlandse pensioensector? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Vragen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben vernomen dat er een gesprek zal plaatsvinden tussen de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en De Nederlandse Bank. Wat zal het doel, en de inzet van dit gesprek zijn? Is men voornemens de UFR structuur te evalueren?

De leden van de D66-fractie merken op, dat er in het verleden door onder andere grote pensioenfondsen, maar ook sociale partners is aangenomen dat de rente zou stijgen. Dit bleek echter niet het geval – de rente is de afgelopen jaren juist verder gedaald. Kan het kabinet hierop reflecteren, inclusief de vraag welke lessen hier wat het kabinet betreft getrokken moeten worden, zowel door pensioenfondsen als door de wetgever en de toezichthouder?

De leden van de D66-fractie merken op dat het nieuwe Financiële Toetsingskader meer ruimte laat voor het verdelen van de negatieve effecten van een lage dekkingsraad, dan het oude Financiële Toetsingskader. Zodoende vragen zij wat de gevolgen van de lage rente en de dekkingsgraden van pensioenfondsen zouden zijn geweest, als het oude Financiële Toetsingskader nog had gegolden. Hadden pensioenfondsen dan sterker en abrupter moeten korten, mogelijk reeds in 2015? Kan het kabinet dit ook cijfermatig toelichten?

Vragen van het lid van de fractie 50PLUS

De nationale pensioenpotten zijn ondanks dreigende kortingen feitelijk voller dan ooit. Het totale vermogen van Nederlandse fondsen is tussen 2006 en eind vorig jaar gestegen van ongeveer € 540 naar € 1.310 miljard euro, volgens cijfers van DNB. Het vermogen van pensioenverzekeraars meegerekend, gaat het zelfs om ongeveer € 1.450 miljard euro.

Deelt het kabinet de mening van de bestuursvoorzitter van het ABP dat de pensioenpot ‘voldoende gevuld’ is? Vindt het kabinet het terecht dat de bestuursvoorzitter zich ondanks de formele tekorten weinig zorgen maakt, zoals NRC Handelsblad 16 maart jl. meldt?

Het lid van de fractie van 50PLUS vraagt of het kabinet ook op dit moment na het jongste ECB-rentebesluit nog steeds achter de invoering van de nieuwe, lagere en volatielere UFR staat. Deelt het kabinet de mening, dat de lagere UFR wel op een buitengewoon ongelukkig moment is ingevoerd, en dat deze in combinatie met het nieuwe Financiële Toetsingskader voor pensioenfondsen dekkingsgraden op papier extra verlaagt? Kan het antwoord op deze vragen gemotiveerd worden?

Uitblijven van indexatie en mogelijke kortingen volgend jaar worden deels veroorzaakt door de lage marktrenteomgeving van de laatste tijd. Kan aangegeven worden hoe de gemiddelde dekkingsgraad van pensioenfondsen er nú uit ziet, en hoe deze er uitgezien zou hebben bij de ‘oude’ rekenrente, en het vroegere Financiële Toetsingskader voor pensioenfondsen? Zouden in dat geval ook volgende jaar kortingen waarschijnlijk zijn geweest?

Kan een indicatie gegeven worden van het percentage waarmee pensioenen volgend jaar omlaag zouden kunnen gaan als het renteniveau in de loop van dit jaar niet stijgt?

Hoe beoordeelt het kabinet de omstandigheid dat veel pensioenfondsen het lage renterisico niet (voldoende) hebben afgedekt?

Is het kabinet eens, dat pensioenfondsen door het uitblijven van inflatiecorrectie gedurende een aantal jaren in feite al een fikse pensioenkorting hebben moeten doorvoeren, die bijvoorbeeld bij het ABP al oploopt tot 12%?

Pensioenfondsen hebben een aantal mogelijkheden om de effecten van renteverlagingen 'op te vangen' en dekkingsgraden (financiële buffers) op peil te houden, zodat pensioenverplichtingen volgens de regels ook in de toekomst voldaan kunnen worden. Genoemd kunnen onder meer worden: premiestelling, beleggingsbeleid, renteafdekking, pensioenindexatie, pensioenkorting.

Deelt het kabinet de mening dat voor pensioenfondsen de mogelijkheden om pensioenkorting nog verder te voorkomen nagenoeg zijn uitgeput, en dat nu óók op de overheid een taak rust om ten aanzien van pensioenen koopkrachtverlies voor gepensioneerden – miljoenen consumenten - te beperken en zoveel mogelijk te voorkomen?

Het kabinet zegt te staan voor een 'evenwichtige inkomensontwikkeling'. Deelt zij de mening van de directeur van de Pensioenfederatie dat het uitzonderlijke probleem waar pensioenfondsen thans mee kampen niet langer bij de pensioenspaarders alléén kan worden neergelegd? Kan het antwoord gemotiveerd worden?

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft aangegeven in principe 'alle opties mogelijk te achten' om iets te doen aan de nijpende pensioenproblematiek van dit moment. Kan een indicatieve opsomming van mogelijkheden en instrumenten worden gegeven die de overheid heeft om pensioenkortingen te voorkomen en de koopkracht van gepensioneerden op pijl te brengen en houden? Kunnen daarbij de voor- en nadelen van deze mogelijkheden en instrumenten worden aangeven?

Klopt het dat er door de lage rentestand en het vooruitzicht dat de rentestand voorlopig heel laag blijft, er ook méér ruimte ontstaat om de AOW te verhogen?